

176 Lib. III. P. I. De selectis Martyr.

C A P. IX.

Martyres sunt Naves sive tribulationum fluctibus exagitatae: Fides instar funis nautici: Spes uti anchora: Charitas pharus est igneus.

619 *I*L lud in primis statuendum videtur, mortales omnes ad instar esse navium; humanam vero vitam brevem esse navigatio-

*Homo ad in-
star navis
in mari agi-
tata.*

Job. 7. 1. *Militia est vita hominis super terram: Græcæ dies: Piraterium est vita hominis super ter- ram; id est, locus marinus (ubi naves) ex-*

Job. 9. 26. *Dies mei pertransierunt quasi naves pompa portantes. Transferas in Hebreo: Ut naves immitiæ, & piratarum. Similiter Sapi. 5. 10.*

Sapi. 5. 10. *mortalium vita prolabi dicitur Tanquam na-
vis, que pertransivit fluviantem aquam. Hoc spectarunt qui mortem instar portus es-
se finixerunt: de quo vide Pinedam in cap. 3. Job. v. 13. & Maximilianum Sandæum lib.*

2. symbolo 42. de Morte.

*Ecclesia na-
vis in Mar-
ribus ex-
gata.*

Salon.

*Arca Noe
instar navi-
gi.*

Sap. 14. 6.

Home.

Pro. 30. 18.

S. Ambr.

*Quid reme-
diu ne naves
periclitentur.*

620 Deinde, in divinis Oraculis signatum

*Christiana Ecclesia facilius hujus mare ena-
vigans pingitur naves similitudine; tunc po-*

tifilium cum in suis Martyribus turbida, &

*procellosa adversarum rerum tempestate con-
fliktatur. Propterea mulier fortis appellatur*

*Prover. 31. 14. & facta quasi naves insti-
toris predictitur. Ubi Saloniensis Vienensis Gal-*

lie Episcopus: Mulier fortis appellatur S.

Ecclesia Catholica. Fortis ideo dicitur, quia

cuncta facilius aduersa proper fidei, &

*anorem sui conditoris, & redemptoris con-
temnit, &c. Arcam Noe fuisse Ecclesiæ ty-*

*pum sevissimum persecutionum fluctibus ex-
agitatae, sentiunt S. August. lib. 15. de Ci-*

vit. cap. 26. Gregor. Homil. 16. in Ezech.

Origen. Hieronym. & alii Pares. Arca haec

in morem navi fuit efformata, ut videatur

clarere ex Sap. 14. 6. ubi ratis appellatur:

*ratis enim & navi gium confunduntur, ut ob-
servat Auso. Popma lib. 3. sicut apud Gra-*

*cos arca, & navigium. Et naves, qua di-
luvio ereptus est Deucalion, dicta est Lu-*

*ciano in Mesantrio pro arca. Unde Home-
rus Iliad. Deucalion in arca per mare navi-*

gans. Conducit ad hec locus Proverb. 30.

*18. Tria sunt difficultalia mibi, viam navis in
medio mari: qui ita sapienter expendit*

à S. Ambros. lib. de Salomone cap. 4. Navem

Ecclesiæ debemus accipere in fallo mundi

istius constitutam, que crebris ventorum flu-

ctibus, id est, tentationum plagis, & verberi-

bis fatigatur: quam turbidi fluctus, id est, sa-

culi potestas conatus ad saxa perducere. Que,

est undarum fluctibus, aut procellis sive ve-

xatur, tamen nunquam potest sustinere naufragium, quia in arbore ejus, id est, in Cruce Chri-

stus erigitur; in puppi Pater residet gubernator; proram Paracleus servat Spiritus, &c.

Lege S. Augustinum Concionem 4. in id Ps.

103. Illic naves pertransibunt; S. Greg. Nyss.

Hom. 12. in Cantica, S. Petrum Dami. Ser.

13. Atque observa, à Pontifice Romano in

anulo navim gefari cum pescatore Petro,

qui navim Christi, id est, Ecclesiam regit,

de qua proinde dicitur: fluctuat, at nunquam

mergit illa ratis.

*Naves Marti-
rybus ex-
gatae: fides in-
stare desig-
nati.*

621 Sed enim, ut seorsim naves imaginem

*Martyres referamus; Martyrum typus ex-
tyres sunt in*

*tit Jacob luctans cum Esau, vel ab ipso fa-
cere exagi-
tato desig-
nati.*

Gen. 25. 22. Collidebantur in utero

*parvuli. Hierony. in quaefio. Hebr. calcitra-
bant. Symmachus collectabantur. Apud S.*

Hieron. Flucluant, sicut in superficie

S. Hieron. maris solet navigium. Alii vero efferunt:

*In similitudinem navium, que in superficie
aquarem fluitantes feruntur se in vicem im-
pelbant, conuassabant, collidebant. In*

*Chaldaea est, opprimentes, vexantes; oppri-
mebant, vexabant se. Non alia ratione Ec-
clesiae Martyres, verè Jacobi fortissimi, sunt*

*collectati cum Tyrannorum persecutioni-
bus, & cruciamentis, ut solet cum sœva ali-*

*qua tempestate collectari, & in mari fluetu-
ri navicula. Sic etiam caput Martyrum Christi-*

*stus, dum amarissimæ passionis aquas enavi-
gavit, navi assimilatur in pelagi medio fluc-
tuanti Prover. 30. 18. juxta S. Isidori Pe-*

lusiota expositionem Epist. 416. Viam navis S. Isi. Pel.

in medio mari; hoc est, divina Incarnationis

omnibus salutem afferentes, que naves instar

mortis abyssum peragravit.

622 Addo, in Moyse fuisse nostros Mar-

tyres praesignatos, ut qui tot sit incommo-

ses in navi-

ca. 11. 24. Illud de loco populi Israeliticæ An-

telignano tradunt Sacri libri Exod. 2. 3. Cum

Exo. 2. 3:

que jam celare non posset (mater ejus) sum-

fit scissellam scirpeam, & linivit eam biumini-

ne, ac pice; postivit inimis infantem, & expo-

*suit eum in careclo ripa fluminis. Pro, scis-
sellam, est Hebreæ vox teba, que ponitur Ge-*

nes. 6. pro area seu navigio Noe. Pro scir-

peam, est gome; quod Hieronymus, & juncum,

& papyrum verut. Planta est scirpus, juncus,

seu papyrus, ex qua Ægypti naves fabrica-

bant. Eadem vox ponitur Isaiae 18. 2. ubi de

navibus papyraceis Ægyptiorum; Qui mitit Isa. 18. 2.

in mare legatos, & in vasis papyri super aquas.

Ergo in morem parvæ cymbæ fuisse effor-

ma am illam infantis Moysis scissellam putan-

dum est, ut aquis commodè enaret posset.

Exponitur autem in careclo ripa fluminis; quæ

locus est, in quo nascentur carices; carix

vero herba est alta in speciem gladii, & sub

finem acuminate. Ut portendereur, Moys-

sem, & in ipso adumbratos Martyres Eccle-

siae, navigantes esse, & naves multa fluctuum

vi agitant, gladiorum ictibus pervios, in-

numeris persecutionum fluctibus, sœvissimi-

que tempestibus concutiendos in medio hu-

ius facilius pelago.

623 Cæterum, quid auxilii à Deo istius

modi navium gubernatore peritissimo provi-

sum contra furentem aestum, horribiliter in-

tonantes procellas, noctem nimbis tumenti-

bus illunem, plusquam decumanos fluctus,

periclitentur.

Lege S. Augustinum Concionem 4. in id Ps.

103. Illic naves pertransibunt; S. Greg. Nyss.

Hom. 12. in Cantica, S. Petrum Dami. Ser.

13. Atque observa, à Pontifice Romano in

anulo navim gefari cum pescatore Petro,

qui navim Christi, id est, Ecclesiam regit,

de qua proinde dicitur: fluctuat, at nunquam

mergit illa ratis.

— tensione

Virtutibus. Cap. IX.

177

*iam cap. 22. ubi de Christo crucifixo: Figam
illum paxillum in loco fidelis. Pro fidelis, est
Hebraicè, veraci, firma, stabili, indeſciente. Et
Hierony. explicat. In loco fidelis, ubi conven-
tus fidelium est: unde credens in Christo fi-
deles appellatur. Quorsum vero Christus*

S. Hieron.

crucifixus affigendus inter Ecclesiæ fideles

tanquam palum, seu paxillum? Planè ut Mar-

tyres in illum fide viva affecti, à Crucis fir-

miter pendeant, & persistat inconcussi, in-

gruentibus martyrii procellis. Ideò subte-

xuit: Et suspendit super eum omnem glo-

Ifai. 22. 23.

riam domus Paris ejus. LXX. efferunt: &

erit confidens in eum omnis gloriosus in domo

Paris sui. Quasi suspensus illa à paxillo Cru-

cis firmissimo nihil aliud sit, quam Martyrum

fides seu confidentia in Christum crucifixum.

Vide quæ ad hæc Haïæ verba dicimus in-

fra à n. 1728.

178 Lib. III. P. I. De selectis Martyr.

absque Solis, Lunæ, siderumque conspectu, & sive in quantumvis procellis, & tumultibus procellosi maris undis. Quia de re confite nostrum Pinedam lib. 4. de rebus Salomonis cap. 15. §. 4. Etenim, quam simillima inest fidei Martyrum virtus ex Christo magnetic gemma; quia ipsi recta ad felicissimum gloriae portum diriguntur, et si cælum undique nubibus obducatur, & Sol, Luna, & Stellaræ abscondantur in persecutionis nebula. Quò faciunt arguta Cyrilli Alexand. verba de recta in Christum fide ad Imperatorem Theodosium: Unde putas, o Imperator, certitudinem sumere, vixque ducenti acun fidei nostræ, nisi ex magnete Christo, qui via, veritas, & vita est. Confirmat Thomas, qui postea quæ manus in latus, & digitos in clavorum foramina intulisset, statim exclivavit: Dominus meus, & Deus meus. Hoc fidei auctoritatem navigarunt Martyribus divinissimi; de quorum navigatione, de quorum prospera navigatione illud merito prædictes, quod Sapientia 14. 3. scribitur: Tua autem Pater providentia gubernat, quoniam dedit, & in mari viam, & inter flumina semitam firmissimam. Ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam sine arte aliquis adeat mare. Sed ut non essent vacua sapientie tue opera, propter hoc etiam, & exiguo ligno credunt homines animas suas, & tranjeentes mare per ratem libertati sunt. Lege ad lœc verba Lorinum.

628 Secundò, pro stabili ac firma anchora est Martyribus christiana Spes; sic ilam Paulus vocat ad Hebreos 6. 18. Anchora, quæ in mediis flumibus è navi suspensa navem fissit contrariis procellis agitatam. Confirmatur Mar yres inter immanissimam martyrii tempestatem, Spei anchora reposita in cælis: Sicut enim anchora (ait S. Chrys. ibi Homil. 11.) jacta de navi non permittit eam circumferri, licet in numeri venu commoveant, sed jacta firmam facit; sic & Spes. Ut vero ostendat Apostolus in quo fixa sit anchora spei nostræ; non, inquit, subsistit, aut natat in undis, non in putri, & inconstanti finitur terra; sed mersa est in profundum, incedit usque ad interiora velazinis, id est, usque ad beatitudinem, ubi Christus persit firmitudo nostra. De quo Ps. 68. 1. Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Id est, turbulenta excitata est in Christum tempestas, navi pericitatur, Jonas in maris profundum mittitur, ut cælestem tempestas, fluctuat in mediis tormentorum undis. Submergitur deinde: Veni in altitudinem maris, & tempestas demerit me. Infigitur anchora in medio profundi, & non est substantia, no halo terra firme, donde asfarr: Ideo descendit in inferiores partes terre, dum moritur in Crucifixione, & sepelitur. Ideo inventus substantiam, & firmamentum: nam, resurgens ex mortuis iam non moritur; Sed sedet ad dextram Dei in excelsum; unde nulla ventorum vi poterit divelli, irridetque ventos quarumlibet persecutionum vehementes. Psal. 2. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt iniuria, &c. Ego autem constitutus sum Rex. Ecce ubi fixa sit nostræ spei anchora, in Christo videlicet, qui quo ulque fluctuabat in passione, spes nostra vacillabat: nam si Christus non refugeret, vana esset spes nostra. 1. ad

In Chrys. figura fœtus substra.

Ps. 68. 1.

630 **T**amen Virtutes Cardinales (quæ numero sunt quatuor, Prudentia, Fidelitas, Justitia, & Temperantia, de quibus Sap. 8. 7.) omni orationis copia, & ubertatis suis dilutationibus eximè commendaverint tum veteres Philosophi, tum præsertim SS. Ecclesiæ Proceres, & Theologici; nihilominus tamen, cum istiusmodi Virtutes tantoper in Ecclesiæ Martyribus colluxerint, & in opere martyrii longè pleniores radios emiserint pulcherrima quadam contentione; excerpere contendo ex divinis Oraculis, & Patrum monumentis quod in rem hanc facere posse videatur, opusque efformet breve de quatuor hisce Virtutibus universim; digitò semper intento ad Martyres divinissimos, de quibus Theodoretus Theod. lib. 8. contra Græcos; Martyribus res actæ in vita, non solum Fortitudinis, sed Justitiae, Temperantiae, ac Prudentiae fidem conciliant. Quod latè probat.

CAP.

Virtutibus. Cap. X. 179

C A P. X.

Virtutes Martyrum Cardinales similes quatuor Paradisi fluminibus, quadrigæ gloriose, quatuor mundi cardinalibus, quatuor angulis domus, quatuor thymiamatis partibus, quatuor cortinarum coloribus.

631 **I**n primis, quatuor Virtutes Cardinales exprimi bellissimè totidem Paradisi fluminibus, rectè excogitarunt Philo Judæus lib. 1. Allegoriarum, S. Prosper lib. 3. de Vita contem. c. 18. S. Ambr. lib. de Paradi so c. 3. S. August. tom. 1. de Genes. contra Manichæos, lib. 2. c. 10. & tom. 5. de Civit. Dei lib. 13. c. 41. S. Greg. Magn. lib. 2. Moral. c. 26. Hildeber. Turon. Episc. Epist. 31. Venerabilis Beda, & S. Isidor. in Genesim. De his quatuor fluminibus illud habes Gene. 2. Genes. 10. 10. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen unius, (id est, primo) Phison: ipse est, circuit omnem terram Hevilath, ubi nascitur aurum: & aurum terra illius optimum est: ibi inventur bællium, & lapis onychinus. Et nomen fluvii secundi Gebon: ipse est, qui circuit terram Æthiopie. Nomen vero fluminis tertii, Tigris: ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus ipse est Euphrates. Multi hic ex Sacris Interpretibus multa: feligam nostrò instituto opportunita. Atque illud cum plerisque prænari debet; fluvium illum, qui in quatuor alia flumina secat, oriri è Paradisi solo editio re, ut ipsum humectaret Paradisum: neque hoc flumen esse quid diversum à fonte, qui de terra ascendere dicitur v. 6. Fons ascendet de terra. Profons, Hebraicè est ed, quod nonnulli vertunt vaporem, nubem, nebulam. Sed melius multi ali vertunt gurgitem, inundationem, abyssum. Et quidem propriè vox illa significat calamitatem, afflictionem, inter ritum.

632 Unde appetit sensus ad rem nostram mysticus; Martyrum videlicet calamitates, afflictiones, & interitum; quæ instar gurgitis, inundationis, & abyssi homines obruere, & involvere solent, fecari in quatuor illa flumina, quæ totidem sunt Virtutes Cardinales è martyrio profuentes, & Martyres ipsos mirè condecorantes. Ut enim sapienter S. Chrysostomo. in Ps. 50. Tribulatio, Virtutum omnium mater est, felix tanta sobolis incremento. Nam si ad magnam fontis illius seu fluvii felicitatem spectat, adeo esse secundū, ut in quatuor dividatur capita, seu principalia flumina; cur non censeatur martyrium terque quaterque beatum tam numerosā, & gloriosā quatuor Virtutum Cardinalium prole austum, quæ sunt veluti præcipua reliquarum Virtutum moralium capita? Audiendus jam S. Ambro. lib. de Para. c. 3.

S. Ambr. Sicut fons vita, est Sapientia fons gratia spiritalis; ita fons Virtutum est cæterarum, que nos ad æternam cursum dirigunt vitæ. Ex hac igitur anima, quæ culta est, fons iste procedit, ut irriget Paradisum, hoc est, quædam diversarum fructuosa Virtutum, quarum sunt quatuor initia, in que Sapientia ista dividitur. Quæ sunt quatuor initia Virtutum, nisi unum Prudentiae, aliud Temperantiae, tertium Fortitudinis, quartum Justitiae? Vides in quatuor

Paradisi fluminibus ex uno fonte profluentibus, totidem adumbrari Virtutes Cardinales ex Dei gratia in ipsis Martyrum calamitatibus, & afflictionibus abundè ebulliente emanantes.

633 Fluvius primus appellatur Phison, Per Phison Prædonia. quæ vox crescere, & multiplicare significat flumen hoc (ut sacer Textus ait) ramentis auri, prasinò lapillo, seu smaragdo, bællio fine carbunculo nobilitatum. Communiiter ab Expositoribus Ganges esse putatur, fluvius Indiæ maximus. Quo designatur aurea prudentium Martyrum inventa, viror seu vivacitas mentis, & animæ fax. Sic Ambrosius: Phison igitur Prudentia est, & ideo S. Ambrosius habet bonum aurum, splendidum carbunculum, & præsum lapidem. Aurum enim pro inventis prudentibus frequenter accipimus. Unde & Dominus per Prophetam ait: dedi illis aurum, & argentum. Et David de prudentibus dicit: si dormias inter medios cleros, penna columba deargentata, & posteriora dorsi eius in specie auris. Quæ Davidis verba ad Martyres signatum referenda esse, inquit efficiemus. Martyres enim sunt, qui inter medios clerios, id est, pericula prætentissima Cruces, & alia perpeccutionis instrumenta versantur. Unde illis prudentia opulentia, & ubertas, quæ in reliquos Ecclesiæ fideles ubertim profluat. Ut enim idem Ambrosius. Dives utilitatum Prudentia est, quæ pluribus profit.

634 Secundus fluvius est Gebon, Per Gebon Temporaria. qui Nilus existimatur ex concordi Patrum, & omnium ferè interpretum sententia. Hic Æthiopia præterfluit, & Ægyptum variis ostiis, & alveis irrigat. Et est commodum temperantia symbolum, qua deliciarum, & voluptatum ardor restinguatur. Pende Ambrosii verba. Gebon, justa quem lex data est Iraelitæ, cum essent in Ægypto constituit, ut ex Ægypto recederent, & succincti lumbos ederent agnum; quod insigne est temperantiae. Deinde expendens Gebon voce significari quandam terræ hiatum, subdit: Sicut igitur terra, & quæcumque vel purgamenta vel frondes in eo sunt, hiatus absorbet, ita castitas omnes corporis passiones abolere consuevit. Ac dénum, cum Æthiopia, quam alluit, abjecta, & vilis latinità interpretatione signetur, concludit: Benè ergo Gebon, in quo figura est castitatis, circuire terram Æthiopianam dicitur, ut abluit corpus abjectum, & carnis vilissima restinguat inconditum. Hæc omnia præstat abundè in nostris Martyribus Temperantiae virtus, quæ tantoper excelluerunt.

635 Tertius est Tigris, qui Assyrios aluit, & sic dicitur à Sagittarum velocitate; Fortitudo. est enim fluvius omnium velocissimus, & rapidissimus. Fortitudinem indigit, quæ mirabilis perniciate, sonitu magno, curuque fertur, & obstantia quæque proruit, & demolitur. Rectè Ambrosius: Fortitudo quodam S. Ambro. cursu rapido, resistentia quæque transverberat, nec aliquibus ejus cursus impedimentorum hæret obstaculus. Quis hæc de Martyrum fortitudine præsertim dicenda non videat? Illi planè præcellente animi fortitudine, quasi flumine quodam rapidissimo, adversa quæque, horribilia, & inaudita tormentorum genera superarunt. De quo latè infra.

636 Quartus fluvius appellatur Euphrates: Latinæ fœcunditas, atque alundamia rura.